

- Tajni vatikanski arhiv u Vatikanu, Rim (Daniela Juričić Čargo i France M. Dolinar);
- Austrijski državni arhiv, Opći upravni arhivi u Beču (Andreja Klasinc Škofljanec);
- Nadbiskupijski arhiv u Udinama (Lilijana Žnidaršič Golec i Jure Volčjak);
- Društvo slovenskih iseljenika u Kanadi, Južni Ontario (Milica Trebše Štolfa);
- Štajerski pokrajinski arhiv u Grazu (Mojca Horvat, Bojan Cvelfar, Hedvika Zdovc, Marija Hernja Masten);
- Arhiv županije Zala (Gordana Šövegeš Lipovšek);
- Arheološki muzej u Friuliju, Italija (Drago Trpin);
- Bavarski državni arhiv u Münchenu (Sonja Anžič, Mira Hodnik i Judita Šega);
- Moravski državni arhiv u Brnu (Ivan Fras i Damjan Lindental);
- Štajerski zemaljski arhiv u Grazu (Marija Hernja Masten).

Mirjana Jurić

Časopis za suvremenu povijest, 41, 3(2009); 42, 1, 2(2010)

U izdanju Hrvatskog instituta za povijest izdan je **treći broj Časopisa za suvremenu povijest u 2009. godini**. Časopis broji jedanaest članaka, trinaest prikaza knjiga, čak tri prikaza znanstvenih skupova i značajan je doprinos historiografiji.

Prvi je izvorni znanstveni članak Jakše Raguža *Operacija „Burin“ - planovi Hrvatske vojske za zauzimanje istočne Hercegovine 1995. godine* s vrlo intrigantnom temom. Na temelju arhivskog gradiva te memoarskih djela međunarodnih mirovnih posrednika i hrvatskih, srpskih i crnogorskih političkih dužnosnika, autor prikazuje kako je bila zamišljena operacija, njene planirane dosege te razloge zbog koji je opozvana.

I drugi članak vezan je uz vojnu tematiku. Davor Marijan objavio je rad pod nazivom *Rukovođenje i komandovanje Oružanim snagama SFRJ: Vrhovna razina*. Prikazujući vrhovnu strategijsku razinu komandiranja Oružanim snagama SFRJ, autor donosi pregled od 1945. do 1992. godine, s težištem na promjenama nakon smrti Josipa Broza Tita, a posebno razmatra položaj saveznog sekretara za narodnu obranu. S obzirom na moć koju vojska ima ili može imati, rad je vrlo zanimljiv i sa sociološkog stajališta, ne samo povijesnog.

Josip Kajinić izradio je prethodno priopćenje na temu *Analiza prikaza komunističkog društvenog sustava u časopisu „Život“ za vrijeme uredništva Stjepana Tomasa Poglajena (1937-1941)*. Autor analizira članke časopisa Družbe Isusove *Život* u kojima se prikazuje komunistička stvarnost, ali ukazuje i na poruke koje je časopis nastojao uputiti svojim čitateljima, uz posebnu pozornost Poglajenovim komentarima.

Radina Vučetić s Odelenja za istoriju Filozofskog fakulteta u Beogradu autorica je članka *Jugoslavenstvo u umjetnosti i kulturi - od zavodljivog mita do okrutne realnosti (Jugoslavenske izložbe 1904-1940)*. Autorica razrađuje izložbe koje su odigrale važnu ulogu u procesu stvaranja zajedničke jugoslavenske kulture, s političkim

ciljem da se sintetizira najbolje iz svake od nacionalnih grupa koje su činile jugoslavenski prostor. Navodi da se sudbina jugoslavenskih izložbi, kao i sudbina same Jugoslavije, urušila pod pritiskom stvarnosti.

S Instituta društvenih znanosti „Ivo Pilar“ stiže rad Zlatka Hasanbegovića na temu *Spahin „akreba medžlis“*. *Korijeni rascjepa u Jugoslavenskoj muslimanskoj organizaciji nakon smrti Mehmeda Spahe*. „Akreba medžlis“ pogrdna je krilatica značenja „rodbinski savjet“ kojom se označavala prevlast u vođenju stranačkih poslova sarajevske muslimanske poslovno-trgovačke elite i užeg mjesnog stranačkog kruga, povezanog rodbinskim i tazbinskim vezama. U članku su prikazani korijeni rascjepa unutar organizacije nakon izbora te ulaska Mehmeda Spahe i stranke u vladu Milana Stojadinovića, a koji će konačno prerasti u trajnu podjelu stranke na dvije frakcije nakon smrti M. Spahe.

Iznimno zanimljiv je rad Vjerana Pavlakovića *Španjolski Siget: Simbolika Alcázara u hrvatskim novinama*, o usporedbi opsade Sigeta iz 1566. godine i opsade Alcázara tijekom španjolskog građanskog rata (1936-1939), u dijelu hrvatskog tiska koji je simpatizirao politiku F. Franka. Rad daje pregled povijesnog konteksta, ali i usporedbu metafora iz hrvatske i španjolske povijesti.

Korištenjem filma za edukaciju i zdravstveno prosvjećivanje širokih slojeva stanovništva bavio se Željko Dugac u radu *Zdravstveno prosvjećivanje filmom ranih 1920-ih u Hrvatskoj*. Rad se bavi vremenom nakon Prvog svjetskog rata, a prikazuje i ulogu novoosnovanih institucija u promicanju filma. U zemlji koja je nakon rata imala mnogobrojne zdravstvene probleme, film je trebao poslužiti kao medij koji će snažno, upečatljivo i brzo djelovati na gledateljstvo, zbog čega postaje važno sredstvo promidžbe i edukacije.

Stipanu Trogrliću cilj rada bio je prikazati položaj Katoličke crkve u Istri za vrijeme Prvog svjetskog rata, njen odnos prema ratnim događajima, kao i dijametralno suprotne nacionalno-političke orijentacije između talijanskog i hrvatskog katolicizma. Autor objašnjava crkvenu strukturu u Istri, analizira istarske biskupe i njihovu politiku te uspoređuje hrvatski i talijanski katolički pokret i njihova obilježja.

Marijana Hameršak objavila je članak *Višestruki odnosi i neočekivani ishodi: prvo stoljeće hrvatske dječje književnosti iz vizure povijesti čitanja, knjige i djetinjstva*. U radu se raspravlja o dominantnim značajkama dječjeg čitanja i predodžbama djetinjstva u razdoblju od kraja 18. stoljeća do posljednjih desetljeća 19. stoljeća. Autorica se usredotočuje na jezičnu i klasnu stratifikaciju te žanrovsku, medijsku i dobnu fluidnost polja hrvatske književnosti 19. stoljeća.

Boka kotorska za neoapsolutizma rad je Stijepe Obada koji analizira život i žitelje Boke kotorske u razdoblju nakon 1848/1849. tj. u vremenu neoapsolutizma. Autor obrađuje plaćanje poreza, carinski sustav, trgovinu, osnivanje dioničkih društava, uzgoj kultura, školstvo, zdravstvene prilike te kulturni život tj. proces modernizacije koji je tekao polako, ali nezaustavljivo.

Posljednji rad je prethodno priopćenje povjesničara Tomislava Markusa *Društveni pogledi Ante Starčevića*. Autor analizira društvena shvaćanja hrvatskog političara i ideologa Ante Starčevića, koji je u svojim djelima izgradio sustav nacionalne ideologije, u kojoj je obradio mnoga značajna politička, ekonomska i kulturna pitanja

te se zalagao za ostvarenje osnovnog političkog cilja: stvaranje samostalne hrvatske države. Starčević je bio tipični liberal s elitističkim shvaćanjima, pristaša laicizma u vjeri, zalagao se za ekonomsku i kulturnu modernizaciju, vjerovao je u povijesni napredak i zadržao tradicionalnu humanističku vjeru u ljudsko iskupljenje.

U drugom dijelu časopisa objavljeno je trinaest prikaza knjiga. Prvi je rad Nikice Barića o zborniku radova *Der Jugoslawien-Krieg, Handbuch zu Vorgeschichte, Verlauf und Konsequenzen, 2, aktualisierte und erweiterte Auflage*. Slijedi prikaz knjige Davora Marijana Slom *Titove armije, Jugoslavenska narodna armija i raspad Jugoslavije 1987-1992*, koji je izradila Marina Kučer Beš. Domagoj Knežević prikazuje knjigu *Grad je bio meta: bolnica, Dom umirovljenika... (agresija Srbije, odnosno JNA i srpsko-crnogorskih snaga na Republiku Hrvatsku i srpska okupacija Vukovara 1991)*. Josip Mihaljević prikazuje zbornik radova *Spoljna politika Jugoslavije: 1950-1961*, Enis Zebić knjigu sjećanja Marije-Vice Balen *Bili smo idealisti... Uspomene jedne revolucionarke*, a Stipe Kljajić knjigu *Vojin Bakić, Biografija ili kratka povijest kiposlavije* Darka Bekića. Stjepan Matković izradio je tri prikaza za ovaj broj: knjiga Desimira Tošića *Demokratska stranka 1920-1941*, najnovija knjiga Ive Perića *Politička oporba u banskoj Hrvatskoj 1880-1883. Suradničko povezivanje neodvišnjaka i pravaša do njihova stapanja u jednu stranku* te djelo Tomislava Markusa *Bogoslav Šulek (1816-1895) i njegovo doba*. Objavljeni su i prikazi knjige Zdravke Jelaske *Marijan Grad i ljudi: Split 1918-1941*, kojeg je detaljno izradila Ivana Šubic, zatim monografije Hrvoja Čape *Povijest Požege i njezina stanovništva od 1919. do 1921*, koju je prikazala Maja Crnjac te knjige kanadske povjesničarke Margaret MacMillan *Mirotvorci, šest mjeseci koji su promijenili svijet* čiji je, hrvatski prijevod prikazala Ana Rajković. Posljednji je prikaz Marka Fučeka, knjige Livije Kardum *Suton stare Europe: europska diplomacija i Prvi svjetski rat*.

I ovaj je broj časopisa vrlo opširan. Sadrži mnoštvo članaka i prikaza koji će zasigurno pronaći svoje čitatelje, bilo istraživače i znanstvenike koji prate novoobjavljene radove, bilo studente kojima će članci moći poslužiti kao materijal za proširivanje interesa o određenim temama, bilo pasionirane čitatelje povijesne i srodne tematike.

U **prvom broju** Časopisa za suvremenu povijest iz **2010. godine** nalazi se 9 članaka, 12 prikaza knjiga i časopisa i jedan izvještaj sa znanstvenog skupa.

Prvi članak rad je Aleša Gabriča s Instituta za novejšo slovensko zgodovino iz Ljubljane *Odnos slovenske politike prema „maspoku“*, u kojem analizira slovensko-hrvatske odnose na prijelazu šezdesetih u sedamdesete godine prošlog stoljeća. Autor daje pregled političkih događanja i odnosa u Jugoslaviji u razdoblju političkih zbivanja i sukoba poznatih pod nazivima „Hrvatsko proljeće“, „hrvatski nacionalni pokret“ ili „maspok“. U tom su razdoblju Slovenija i Hrvatska, kao „blok razvijenih“ republika, zagovarale važniju ulogu tržišno-ekonomskih načela u državi, podupirale stav da se ne smije prihvatiti niti jedna mjera koja bi otkrivala dvije ekonomske politike ili dva ekonomska sustava u Jugoslaviji, ali je među njima ipak došlo do razmimoilaženja i drugačijeg pogleda na ostvarivanje ciljeva, jer se za Hrvatsku smatralo da više naglašava hrvatstvo nego libelalizaciju.

Árpád Hornyák s Odsjeka za povijest Sveučilišta u Pečuhu objavio je članak *Jugoslavenski teritorijalni zahtjevi prema Mađarskoj i susjednim zemljama i planovi za njihovu primjenu nakon Drugog svjetskog rata*. Autor se u radu bavi planovima

poslijeratnog teritorijalnog uređenja Jugoslavije, pogotovo prema Mađarskoj, od strane tri jugoslavenske političke snage koje su nastojale ponovno uspostaviti raskomadanu Jugoslaviju: Jugoslavenska kraljevska izbjeglička vlada, četnički pokret Draže Mihailovića i Narodnooslobodilački pokret Jugoslavije. Detaljno opisuje svaku od tih snaga, ali i ukupnu političku i diplomatsku situaciju u razdoblju rata i poraća, do trenutka potpisivanja ugovora o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći Mađarske i Jugoslavije 8. prosinca 1947. godine.

Iznimno zanimljiv članak pod nazivom *Zagrebačka Židovka Heda Stern u lovu na Pavelića* izradio je Jure Krišto s Hrvatskog instituta za povijest iz Zagreba. Autor uspoređuje podatke koje je dala Pavelićeva kći Višnja s onima koje je prikupila Heda Stern, a na temelju nedavno dostupnih dokumenata iz američkih arhiva o aktivnostima obavještajaca. Iako je Heda Stern imala odlične predispozicije, bolje od ostalih obavještajaca, prije svega zato što joj je hrvatski bio materinji jezik, a i zbog svog položaja u društvu kao žene bogatog industrijalca te poznavanja mnogih visoko pozicioniranih osoba, nije uspjela u postizanju svojeg cilja - otkrivanja Pavelićeva skloništa. Autorov zaključak je da su nedavno objavljeni dokumenti američkih arhiva razočaravajući za povjesničare, jer se često temelje na glasinama i neutemeljenim pretpostavkama.

Još jedan članak vezan uz razdoblje Drugog svjetskog rata rad je Alana Labusa na temu *Bitka za Staljingrad i promidžba NDH: Kako je po odluci vodstva NDH poraz Osovine u tisku NDH pretvoren u pobjedu*. Na temelju analize pet tiskovina koje su tada izlazile u NDH, autor zaključuje da su slično izvještavali i komentirali, prikazujući iskrivljenu sliku ratne stvarnosti. Naime, poraz je u tisku objašnjen kao vojno-strateški potez, a namjera Glavnog ravnateljstva za promidžbu bila je da se njemački porazi relativiziraju te da se pozornost čitatelja skrene na druge teme, pa su se, primjerice, iracionalno naglašavali veliki gubici Sovjetskog Saveza ili njihova loša ekonomska situacija. Bila je to propaganda političkog vrha NDH koja se bezuvjetno provodila u novinama s ciljem očuvanja borbenog duha i vjere u njemačkog saveznika.

Vrlo detaljan rad *Javno bilježništvo na hrvatsko-slavonskom pravnom području 1859-1941*. izradila je Mirela Krešić sa zagrebačkog Pravnog fakulteta. U radu se razmatraju pravila Austrijskog bilježničkog reda i jugoslavenskog Zakona o javnim bilježnicima o ustroju i statusu institucije javnog bilježništva. Razmatraju se i pravila o načinu ustroja javnobilježničkih mjesta, postupku i uvjetima imenovanja, spojenosti javnobilježničke i odvjetničke funkcije te osnivanje javnobilježničke komore, neposredno prije ukidanja institucije javnog bilježništva 1941. godine. Kako je geografski prostor obuhvaćen radom u tom razdoblju doživio velike državnopravne promjene, autorica je istaknula neke od ključnih okolnosti koje su utjecale na javno bilježništvo.

Temu *Međunarodna mirovna misija u Splitu nakon Prvog svjetskog rata (1918-1921) prema arhivu ratne mornarice SAD-a i drugim izvorima*, obradio je Vjekoslav Perica s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Članak analizira međunarodnu mirovnu misiju saveznika nakon Prvog svjetskog rata i djelovanje američke mornarice sa sjedištem u Splitu, koje je trajalo gotovo godinu dana. Članak je nastao na temelju neobjavljenih arhivskih izvora koji daju značajan doprinos novim spoznajama o međunarodnim odnosima, ali i o viđenju rasta Splita iz američke perspektive.

Ipak, težište rada usmjereno je na američki admiralski brod, krstaricu „Olympia“, danas pretvoren u muzej, simbol uspona SAD-a prema položaju svjetske supersile.

Drugu temu vezanu uz Prvi svjetski rat obradio je Ivan Hrštic s Instituta društvenih znanosti „Ivo Pilar“ obradivši *Dnevnik Ivana Čovića - prilog istraživanju dobrovoljačkog pokreta među Hrvatima u SAD-u u vrijeme Prvog svjetskog rata*. Ta je tema vrlo slabo istražena, posebno pitanja regrutiranja, položaja i uloge hrvatskih dobrovoljaca u srpskoj vojsci u Prvom svjetskom ratu. Uz ta pitanja autor analizira i podatke o postrojbama u kojima su služili, kao i izgled vojničke svakodnevice na bojištu, a sve koristeći dnevnik Ivana Čovića koji se čuva u Gradskom muzeju Makarske i donedavno je bio nepoznat javnosti.

Mato Artuković bavi se temom *Pitanje šteta i odštete u antisirpskim demonstracijama 1902. godine*. Autor vrlo detaljno analizira štete počinjene u demonstracijama kojima je povod bio članak *Srbi i Hrvati* u zagrebačkom *Srbobranu* te odštetu koju je isplatilo Gradsko poglavarstvo grada Zagreba. Također zaključuje kako su demonstracije bile trenutna, gnjevna, nedopustiva reakcija na izazivačko pisanje *Srbobrana*, a nikako dio nekog plana za protjerivanje Srba iz Hrvatske, kako su tvrdili neki srpski povjesničari.

Politički identitet dalmatinskih Talijana 1860-1882. rad je dvojice autora, Mirka Đinđića i Tihomira Cipeka. Sami autori kažu da taj rad ima za cilj prikazati problem ideološke preobrazbe dalmatinskih Talijana, koja je omogućila oblikovanje njihovog nacionalnog identiteta. Rad analizira prijelomne političke i ideološke „lomove“ koji su odredili nacionalni identitet dalmatinskih Talijana te analizira proces prijelaza od slavodalmatinskog prema talijanskom nacionalnom identitetu, u kojem je ključnu ulogu imalo obrazovanje u talijanskim institucijama. Navode da se ideologija dalmatinskog autonomaštva preoblikovala u talijanizaciju te naposljetku u irendentizam, kao bitan dio političkog identiteta dalmatinskih Talijana.

Od prikaza knjiga i časopisa navode se samo naslovi i autori, s obzirom da ih ima čak dvanaest. Redom su objavljeni prikazi: knjige Augustina Franića *KPD Stara Gradiška, mučilište i gubilište hrvatskih političkih osuđenika* (Vladimir Geiger), djelo Rade Bulata *Milka Kufrin: narodni heroj* (Josip Mihaljević), Miroslava Akmadže *Franjo Šeper - mudročću protiv jednoumlja* (Stipe Kljaić), Mladenke Ivanković *Jevreji u Jugoslaviji (1944-1952) Kraj ili novi početak* (Marica Karakaš Obradov). Slijede dva prikaza Martine Grahek Ravančić, prvi rada Momčila Mitrovića *Srpska nacionalna čast pred zakonom 1945. godine*, a drugi knjige *Pucaj, rat je završen. Zlim putem bratoubilaštva: slovenačko krvavo proljeće 1845*. Save Gregovića. Slijedi prikaz rada Mladena Baraća *Veze međunarodnog odbora Crvenog križa i Nezavisne Države Hrvatske - Dokumenti* koju je pripremio Mario Kevo. Josip Kajinić načinio je prikaz knjige Marka Samardžije *Hrvatski jezik, pravopis i jezična politika u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj*. Knjigu Nade Kisić Kolanović *Muslimani i hrvatski nacionalizam 1941-1945*. prikazao je Stipe Kljaić, dok je Stipica Grgić načinio prikaz knjige *Elusive Compromise: A history of Interwar Yugoslavia* Dejana Djokica. Slijedi prikaz Maje Crnjac novog rada vrlo aktivne Mire Kolar na temu *Zbrinjavanje gladne djece u Hrvatskoj za vrijeme Prvog svjetskog rata*. Prikaz časopisa *Slavic review*, sv. 67, br. 2 (summer 2008) izradio je Silvestar Mileta.

Ovaj iznimno zanimljiv broj časopisa završava prikazom znanstvenog skupa koji je održan 20. studenoga 2009. godine u Zlatnoj dvorani Hrvatskog instituta za povijest pod nazivom *Ban Jelačić (1801-1859-2009), Novi prinosi za život, djelo i ulogu bana Jelačića, prigodom 150. godišnjice smrti*. Pročitavši sve članke i prikaze možemo biti sigurni da hrvatski povjesničari temeljito i srčano rade na izdavanju novih članaka na radost čitatelja stručne literature.

I **drugi broj** Časopisa za suvremenu povijest iz **2010. godine** iznimno je zanimljiv. Obuhvaća osam članaka, dva nekrologa, jedanaest prikaza knjiga i časopisa te jedan prikaz znanstvenog skupa.

Časopis otvara članak intrigantnog naziva „*Sladoled i sunce*“ - *Promatračka misija Europske zajednice i Hrvatska, 1991-1995*. Ivica Miškulina. Na temelju izvornog arhivskog gradiva, periodike i relevantne literature, autor analizira razloge osnivanja, dolazak i djelovanje Promatračke misije Europske zajednice od 1991. do 1995. godine. Promatrači su zbog bijelih odora, ali i djelovanja na terenu samo nakon prekida vatre i samo po lijepom vremenu, dobili naziv *sladoledari*. Da bi u potpunosti razjasnio položaj i aktivnost Promatračke misije, autor daje neke primjere njihova djelovanja na polju izvještavanja i humanitarnog djelovanja.

Andrea Bekić iz Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske autorica je članka *London i Bonn - dva pola Europske zajednice prema priznanju Republike Hrvatske 1991. godine*. Analizira međunarodne odnose u svijetu na temelju međunarodnih načela usvajanih od Jalte 1945. do Helsinkija 1975. kao uvod u detaljnu analizu odnosa u Europi u vrijeme priznavanja Hrvatske, čime daje potpuni uvid u razumijevanje problematike svih uključenih strana. Naime, tada su Njemačka i Velika Britanija imale različito mišljenje o priznavanju Hrvatske, a tu su temu zapravo željele iskoristiti za afirmaciju i provedbu svoje politike. Konačno je London morao popustiti i priznati Republiku Hrvatsku s ostalim članicama 15. siječnja 1992. godine.

Članak *Pripadnici Udbe u Hrvatskoj osuđeni zbog Informbiroa* Zdenka Radečića najopširniji je rad ovog broja. Autor analizira skupinu pripadnika Udbe osuđenu zbog Rezolucije Informbiroa ili u vezi s njom u razdoblju 1948-1952. Rad je vrlo pregledan zbog mnoštva tablica u kojima su navedeni biografski podaci te detaljan popis osuđenih udbaša.

Slobodan Selinić s Instituta za noviju istoriju Srbije iz Beograda objavio je rad *Česi i Slovaci u Hrvatskoj i Srbiji 1945-1948/9. - prve godine iskustva s komunističkom Jugoslavijom*. U radu je obradio razne segmente života češke i slovačke manjine u Jugoslaviji u prvim godinama nakon Drugog svjetskog rata - odnos s novim vlastima i Komunističkom partijom Jugoslavije, školstvo i održavanje nacionalnih svečanosti, iseljavanje, ali i utjecaj sukoba Jugoslavije i Informbiroa 1948/1949. na život i položaj manjina.

Josip Kajinić autor je članka *Stjepan Tomas Poglajen o nacionalsocijalizmu u časopisu „Život“ (1973-1941)*. Članak analizira navedeni časopis i Stjepana Tomasa Poglajena kao urednika, ukazujući na poruku koju je časopis nastojao poslati svojim čitateljima, jer je pod Poglajenovom uredničkom rukom iznosio problematiku totalitarnih društvenih sustava, a naročito kritiku nacionalsocijalizma.

U članku *Nacionalizam i seljačka modernost: modernizacijske ideje Stjepana Radića*, autor Tomislav Markus analizira sociološke stavove Stjepana Radića, hrvatskog političara i seljačkog ideologa, koji se zalagao za agrarizam. Međutim, bio je protiv naglih revolucionarnih prevrata, već za postupne društvene promjene u interesu seljaštva, zbog čega se zalagao za modernizaciju. Rad je temeljit i pregledan.

Živko M. Andrijašević s Filozofskog fakulteta u Cetinju, Crna Gora, objavio je članak *Crnogorska država i barska nadbiskupija (Pet pisama barskog nadbiskupa Nikole Dobrečića)*. U radu je objavljeno pet pisama barskog nadbiskupa Nikole Dobrečića iz 1914. godine, upućena Ministarstvu prosvjete i crkvenih poslova Kraljevine Crne Gore, a govore o odnosima Katoličke crkve i crnogorske države u tom razdoblju.

Posljednji je članak Mate Artukovića *Ante Starčević i Židovi (prema pisanju lista „Sloboda“)*. Autor je ovim radom želio dati prilog istraživanju stava Ante Starčevića o Židovima, smatrajući da tom pitanju treba pristupiti sustavno i cjelovito. Uz analizu lista „Sloboda“ u kojem Ante Starčević neizravno iznosi svoje stavove o Židovima u okviru svojih analiza međunarodnih zbivanja, autor objašnjava i Starčevićev stav o procesu u Nyiregyházi i slučaju Tisza-Eszlárau. Na temelju ovih izvora, autor zaključuje da se ne može govoriti o Starčevićevom antisemitizmu, a pogotovo ne o sustavno izgrađenom antisemitskom stavu.

U ovom broju časopisa nalaze se i dva nekrologa. Prvi, Tomislavu Markusu (1969-2010) vrlo dirljivo napisala je Vlasta Švoger, a drugi, prof. dr. Hrvoju Matkoviću (1923-2010) napisao je Ivica Miškulin.

Objavljeno je i jedanaest prikaza knjiga i časopisa koje ću samo redom navesti. Sandra Cvikić napisala je prikaz knjige Nevia Šestića *Istra za talijanske uprave. O istarskoj emigraciji i njenom tisku u Zagrebu 1918-1941*. Autobiografiju Stevana Dedijera *My life of Curiosity and Insights, A Chronicle of 20th Century* prikazao je Ivan Viden. Slijede prikazi: knjige Vladislava Jovanovića *Rat koji se mogao izbeći, u vrtlogu jugoslavenske krize*, monografije ukrajinskog znanstvenika M.Z. Zahirija *Uspostava i razvoj Republike Hrvatske: državno-politički aspekt* (Zdravka Zlodi), knjige Mladena Puškarića *Razvoj europske integracije* (Nenad Bukvić), knjige Roberta Coopera *Slom država. Poredak i kaos u 21. stoljeću* (Ana Rajković), a djelo norveškog povjesničara Knut Kjeldstadlija *Prošlost nije više što je nekad bila* (Zdravka Zlodi). Knjigu *Uspomna. Financijska povijest svijeta* škotskog ekonomista Nialla Fergusona prikazao je Antonio Gotovac, a prikaz *Radova Zavoda za znanstveni rad Varaždin*, br. 20 Vladimir Huzjan. Prikaz zbornika radova *Josip Kraš: zbornik radova* izradio je Josip Mihaljević, a Josip Kajinić je izradio prikaz zbornika radova *Stjepan Kranjčić: život i djelo*.

Josip Mihaljević objavio je prikaz Okruglog stola hrvatskih i ruskih povjesničara *Drugi svjetski rat i nacionalne povijesti Rusije i Hrvatske*, održanog 13. svibnja 2010. godine u Hrvatskom institutu za povijest u Zagrebu.

Hrvatski institut za povijest godišnje izdaje tri broja *Časopisa za suvremenu povijest* kao značajan prinos historiografiji i stručnoj literaturi.

Goran Komerički